

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

II. quænam sint divisiones, de quibus hîc Aristoteles cap. 1° agit.
Referuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

Philosophantis, quæ ex duobus maximè capitibus evenire solet, videlicet ex nimia rerum multitudine, & earum inter se permixtione.

VI. Probatur, quia hic liber ratione decem Classium rerum prædicamentaliū, quas continet, res multas, & permixtas, ita distinguit, ut difficile non sit Substantias ab accidentibus, & accidentia inter se distinguere, ergo, &c.

VII. Dixi, *ius magis obuius*, quia finis secundarius & remotior, est directio ræ. mentis operationis; nam ad dividendum & definiendum (quod spectat ex officio ad 1^{am}. mentis operationem) multum iuvat, res esse inter se distinctas, prout in hoc libro distinguuntur, ergo, &c.

QVÆSTIVNCVLA III.

Quis finis extrinsecus hujus Libri.

RESOLUTIO.

VIII. Dico: finis extrinsecus hujus libri, attendita mente Authoris, est demonstratio & Syllogismus.

IX. Probatur, quia, ut Aristoteles Topic. 1°. satis indicat, quidquid hic tractavit, in ordine ad artem Syllogizandi, tractavit, ergo, &c. His autem præmissis, sit

DISPUTATIO PRIMA

Ante-prædicamentalis.

DVBIVM I.

Quid Anonyma, Sinonyma, Paronyma.

RESOLUTIO I.

X. Dico 1°. Anonyma, id est, æquivoca sunt quorum nomen solum est commune, ratio verò essentia nomini accommodata, diversa, id est, sunt res diversæ naturæ, eodem nomine significatæ. Ut gallus avis, & gallus Francus respectu nominis *gallus*; res autem huiusmodi uno nomine significatæ, dicuntur æquivoca æquivocantia; nomen verò, quò significantur, æquivocum æquivocans. Hinc

XI. Colliges, tres requiri conditiones, ut aliqua sint æquivoca. 1^a. idem nomen quoad omnes affectiones grammaticales, puta litteras, Genus, quantitatem, &c. 2^a. essentia diversa. 3^a. ut diversitas essentia, sit respectu ejusdem nominis; nam quæ sub uno nomine sunt æquivoca, sub alio sunt univoca, ut patet in gallo Franco, & gallo avi, qui sub nomine animalis, sunt univoca.

RESOLUTIO II.

XII. Dico 2°. Sinonyma, id est, univoca sunt quorum nomen commune est, ratio verò essentia, nomini accommodata, eadem, id est, sunt res ejusdem naturæ eodem nomine significatæ, ut homo & brutum respectu nominis *animal*. Hujus definitionis explicatio deducitur ex præcedenti.

XIII. Adde, esse duplicis Generis univoca; aliqua latè, & ad illa sufficit eadem ratio sub eodem nomine, si hæc ratio sit illis essentialis, si vè accidentalis: undè cygnus & nix conveniunt latè univocè in albo; alia strictè (quæ sola hic videtur Aristoteles definire) & in eis debet ratio esse essentialis univocatis sub eodem nomine, uti est ratio hominis respectu Petri & Pauli.

RESOLUTIO III.

XIV. Dico 3°. Paronyma, id est, denominativa, sunt quæ ab aliquo (supple, abstracto) nominis appellationem habent (id est denominantur) solo differentia casu, id est, terminatione finali.

XV. Dixi 1°. *supple, abstracto accidentali*, quia, ex mente Aristotelis & Philosophorum, nullum concretum essentialiter est denominativum, sicut non prædicatur denominativè, id est, accidentaliter, juxta communem.

XVI. Dixi 2°. *solo Differentia casu*, id est, finali terminatione, quod ex his exemplis patet, nam albus ab albedine, iustus à justitia dicitur, quorum initiales litteræ sunt eadem, finales diversæ.

XVII. Petes discrimen inter formam denominantem, denominatum, denominativum, & denominationem.

XVIII. Respondeo, forma denominans est abstractum accidentale, ut *justitia*. Denominatum est subjectum illius abstracti ut v. g. in *justo homo*, *Deus*, &c. Denominativum est concretum ex denominato & forma denominare ut *justus*. Denominatio est affirmatio denominativi de denominato, ut *homo est justus*.

DVBIVM II.

Quenam sint divisiones, de quibus hic Aristoteles cap. 1° agit, Referuntur.

DIVISIO I.

XIX. Eorum quæ dicuntur, alia cum complexione, alia sine complexione dicuntur. Id est, terminorum, alii sunt complexi, alii incomplexi: Complexi sunt illi, quibus respondent plures conceptus; si vè sint complexi ex realiter distinctis, ut *homo doctus*; si vè ex re & modo, ut *anima unita*; si vè ex re & signo, ut *aliquis homo*. Incomplexi sunt, quibus responderet unus & simplex conceptus: quare ut scias, an terminus sit simplex, attendere debes ad significatum vocis, vel eorum, quibus explicatur; ita ut ille terminus sit simplex, cujus significatum non est multiplex, ut *homo*, *corpus animatum*, *quantitas continua*, &c. Complexus, cujus significatum est multiplex, ut *animal rationale*, *nemo*, *nunquam*, &c. Unitas enim vel pluralitas ipsius soni & vocis materialiter sumptæ, parum ad complexionem si vè incomplexionem termini facit, licet multum distinguantur, esse unum voce & unum significatione;

catione; nam ut vidimus, sæpè contingit aliquid esse unum significatione, & duplex voce; item unum voce, & duplex significatione: quia tamen suprà diximus, voces & res esse Vniuersales in prædicando.

xx. Adde, in Vniuersali quidem reali, pro complexione, vel incomplexione terminorum attendi significata ut significata unà vel pluribus vocibus expressa, non verò in vocali; sed voces ut voces, unum vel plura significantes; ita scilicet, ut per ly *unum significatione* præcisè ab Vniuersali reali excludantur plura significata ejusdem termini sive vocalis, sive mentalis: per ly verò unum voce præcisè plures voces habentes plura significata; æquè 1°. id est in recto significata, ut *animal rationale*, & non, *corpus animatum*, quia *corpus animatum*, utpotè res habens animam, & subiectum in recto, & formam in obliquo importans, non excluditur: nam sicut in rebus concreta accidentaliter ut *album*, quæ non significant multa æquè 1°, non excluduntur per ly *unum significatione*, ita nec in vocibus voces, quæ non significant multa æquè 1°, excluduntur per ly *unum voce*.

DIVISIO II.

xxi. **E**orum quæ sunt; alia de subiecto dicuntur, (id est, de inferiori prædicantur) in subiecto verò (puta inhætionis) nullo sunt, ut homo & cæteræ substantiæ Vniuersales: alia sunt in subiecto, & de subiecto nullo dicuntur, ut hæc *albedo* & omnes formæ accidentales singulares: alia de subiecto dicuntur, & in subiecto etiam sunt, ut *albedo* & omnes formæ accidentales Vniuersales, quæ de suis inferioribus prædicantur essentialiter, & sunt in subiecto inhætionis mediantibus suis singularibus: alia neque in subiecto sunt, neque de subiecto ullo dicuntur, ut *Petrus* & cæteræ substantiæ singulares.

DVBIUM III.

Quenam sint Regule, quas hoc cap. 1°. Aristoteles adfert, Referuntur.

REGULA I.

Ante-prædicamentalis,

xxii. **C**um alterum de altero dicitur ut de subiecto, quæcumque de predicato dicuntur, eadem etiam de subiecto dicuntur.

xxiii. Iuxta mentem Aristotelis istius Regule hic sensus est, quidquid, ex directè contentis in recta linea prædicamentali, prædicatur de predicato alicujus propositionis tamquam de inferiore, prædicatur etiam de subiecto tamquam de inferiore.

xxiv. Dixi, ex directè contentis in linea prædicamentali, quia alioqui hæc sequela esset bona, *Petrus est rationalis, sed rationale, ne quidem est substantia incompleta, ergo Petrus ne quidem est substantia incompleta.*

REGULA II.

Ante-prædicamentalis,

xxv. **D**iversorum, nec subalternorum Generum, diversæ Specie Differentiæ sunt; at sub-

alternorum easdem esse Differentias, nihil vetat.

xxvi. Hujus Regule sensus est; genera diversi Prædicamenti & quorum alterum sub altero non ponitur, habent diversas Specie Differentias; ut *substantia* & *quantitas*; ejusdem verò Prædicamenti, & quorum unum sub altero ponitur, posse habere easdem, ut *corpus animatum* & *animal*, nihil vetat. Hinc aliud est Specie materiale, quod contrahit substantiam ad corpus, ab eo quod contrahit qualitatem ad qualitatem corpoream; nam illa objectivè est substantia; hæc verò objectivè Accidens; quare ly *materiale* respectu substantiæ & qualitatis est æquivocum.

DVBIUM IV.

Quid & Quoruplicia Analoga.

xxvii. **A**ntè Resolutionem Suppono Analogiam Græcè sonare similitudinem, comparisonem, proportionem, &c. Undè Analoga dici possunt ea, quæ sub eodem nomine habent aliquam similitudinem, comparisonem, proportionem, &c. Verùm ad Aristotelem 4°. Metaph. cap 2°, & lib. 5°. cap 6°. conformiùs & definitionibus æquivocorum consonantiùs. Sit

RESOLUTIO I.

xxviii. **D**ico 1°. Analoga sunt quorum nomen commune est, ratio verò substantiæ nomini accommodata, partim eadem, partim diversa. Clarebit definitio explicatione specierum Analogorum.

RESOLUTIO II.

xxix. **D**ico 2° rectè cum Cajetano Analoga dividuntur in Analoga inæqualitatis, attributionis, & proportionalitatis. Analoga inæqualitatis sunt illa, quæ participant rationem unam univocam, cum aliqua inæqualitate perfectionis differentiarum contrahentium; sic homo & brutum sunt Analoga respectu nominis *animal*, quia rationalitas & irrationalitas, quibus *animal* contrahitur ad hominem & brutum sunt inæqualis perfectionis. De hac Analogia intelligendus Aristoteles 1° Physicorum cap. 4°. dum ait, In Genere latere multas Analogias, equivocationes, &c. Ens esse Analogum; non eodem modo dici de substantia & accidente; sed sicut sanum de corpore & medicina; non quòd Accidens sit ens tantum per ordinem ad substantiam, sicut medicina est tantum sana per Ordinem ad corpus; sed quod sicut sanum absolute antonomastice de solo corpore dicitur; ita ens de sola substantia. Quidquid enim sentiat Aristoteles, certum est ens non esse Analogum attributionis respectu substantiæ & accidentis, uti est sanum respectu corporis & medicinæ; sed ut summum inæqualitatis: verùm hujusmodi inæqualitas non impedit univocationem; alioqui ferè omnes Species essent Analoga Analogata respectu sui Generis; quandoquidem omnes ferè sint inæqualis perfectionis; undè consequenter dices, dictam inæqualitatem non constituere Analogiam propriè dictam.

xxx. Analoga attributionis sunt quorum nomen commune